Ч. 283 (10.960). Львів, вівторок 21. грудня 1926. Poczlowa opłata opłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Після державного перевороту на Литві.

Контракція комуністів. — Похід на Ковно? — Президент Гриніюс зрікся становища. — Засідання сойму. — Президентом держави Сметона. — Новий уряд не змінить політики до СРСР.? — Відгомін боїв. — Арештування. — Розпорядки.

Варшава, 19. грудня 1926.

Сметона приняв президентуру з рук армії з тим, що задержить її до хвилі конституційного управління справи президентури. Начальний командант литовських військ Жуковський, приятель Сметони, заявився за новим урядом. Всупереч попереднім інформаціям президент републики Гриніюс заявив мабуть, що погодиться з новим положенням щойно, як його залегалізує соїм. Цивільні власти мемельської округи полишилися на місці і дальше урядують, але під доглядом військової команди. На чолі директоріяту стоїть дотеперішній президент.

У деяких місцевостях шавельського повіту збираються відділи комуністів з полковником Зенайтісом на чолі. До акції комуністів приступив мабуть бувш. міністр поваленого уряду Пожелло і комісар Авгуретіс, що недавно приїхав із СРСР. Комуністи у відозві взивають населення, щоби вступало до їх відділів з метою походу на Ковно, бо після заняття Ковна запевнена є збройна поміч від большевиків, щоби відібрати Вильно. На литовськім кордоні у Маріямполі і Волковиських комуністи пробували 18. грудня зачати збройну акцію.

Ковенська радіостація видала такий комунікат: Дня 18. грудня през. Гриніюс зрікся свого становиська. Нині дня 19. грудня скликано соїм у Ковні, при участи 44 послів. Дотеперішній маршалок сойму Штавгайтіс зрікся проводу. Маршалком сойму вибраний Стулгінський. Опісля соїм 33 голосами вибрав нового президента републики Антона Сметону. Сметона зараз з відділом кінноти явився на Замку. В засіданні соїму брала участь лише правиця; демократів не було. Зпожіж національних меншостей був 1 Жид, 1 Поляк і 2 представники Клайпеди. На засіданні був присутній дипльоматичний корпус. — З Риги повідомляють, що всі бувші міністри є вже на волі.

Берлін, 20. грудня 1926.

Телеграфічна агенція Уніон розіслала вістку, начеб литовський посол у Москві зложив у комісаріяті для закордонних справ заяву, що новий литовський уряд не буде вести політики ворожої для СРСР., але навпаки буде старатися зі свого боку додержати приняті попередніми урядами зобовязання, бо вважає своїм завданням утревалення литовсько-більшовицького союзу. Більшовицький уряд нібито висловив вдоволення з приводу такої заяви.

З Риги повідомляють, що в Ковні та в околиці чути було вечером 19-го грудня крісову стрілянину, що тревала яких 20 хвиль. Одна рижська газета повідомляє, що арештовано послів Дайлiду і жінку посла Буронієн, що належать до соціялістів. На кордоні біля Маріямполя були нібито бої між соціялістами і прихильниками нового уряду. Полк піхоти, що заявився був за давнім урядом і заняв був становища на Зеленім Горбі біля Ковна, роззброєно й інтерновано.

Нові власти видали розпорядки в справі контролі особового руху. Транзитові поїзди контролює військо, пасажирів піддається пашпортовій ревізії. Те саме діється по дорогах. Телеграфічна і телефонічна комунікація в цілій державі є під строгою контролею. У прикордонних місцевостях розліплено розпорядки про введення воєнного стану. М. и. після 18 год. не вільно бути на вулиці, а після 21. год. всі світла в хатах мається погасити. У льокалях після 18. год. можуть бути лише члени родин і постійні мешканці, чужих треба зголошувати на поліції.

Оконечний вислід виборів на Мадярщині.

Будапешт, 19. грудня 1926.

Висліди виборів, за виїмкою виборчої округи північний Будапешт і одної провінціональної округи, є такі, що уряд одержав 206 мандатів, опозиція 29.

Злучені Держави і СРСР.

Льондон, 19. грудня 1926.

„Шікаго Трібюн" повідомляє, що американський уряд дав візу Пятакову, який в імени СРСР. має вести переговори в справі російських довгів у Злучених Державах.

Мусоліні про можливість війни.

Льондон, 19. грудня 1926.

Мусоліні в інтервю з римським кореспондентом нюйорської „Есошейтед Поес" заявив, що французько-італійське порозуміння є конечне для розвитку Европи. Найліпшим способом вдержання мира є рівновага збройних сил, бо повне виключення війни в теперішний мент є неможливе. Тому теж Італія є все готова боронитися перед нападами з якогонебудь боку. Італія веде рішучо мирову політику.

Ювилей Василя Лукича.

Поклін робітникові культури і громадському діячеві.

Львів, 20. грудня 1926.

Скромно, але гідно і справді культурно відсвяткувала вчора українська громада у Львові 50-ліття літературної праці і 70-ліття уродин заслуженого діяча на ниві української культури і народньої освіти — Василя Лукича-Левицького. Численно зібрані делеґати наших центральних установ, представники філій „Просвіти" на Львів-повіт, Львів-місто і зі Щирця, заступники виницької громади, де живе від довшого часу Ювилят, і заступники сільських читалень складали свою сердечну подяку і поклін отсьому тихому, скромному народньому робітникові, що пятьдесять літ трудився як письменник, публіцист, редактор, видавець, а одночасно як освітній і економічний діяч для піднесення культурного рівня рідного народу, для його зрівнання з иншими, щасливішими народами. Це свято признання для праці й заслуг Ювилята переміни лося в справжнє свято української культури.

Точно в 12 год. вполудне заповнилася саля засідань Т-ва „Просвіта" делеґатами і гістьми. Ювилята що явився з товаришкою своєї дружини, повитано грімкими оплесками, після чого забрав слово містогол. „Просвіти" д-р Брик, що в коротких словах представив діяльність і заслуги Василя Лукича для українського народу. Закінчив свою промову щирими побажаннями для Ювилята і вручив йому артистично виконану адресу від усіх українських центральних установ у Львові.

Низку привітів започаткував п. В. Дорошенко, що промовляв від Українського Т-ва допомоги емігрантам і вручив Ювилятові адресу-подяку від згаданого Т-ва роботи пп. Холодного і Лісовського. З черги витав Ювилята проф. К. Студинський від Наук. Т-ва ім. Шевченка, д-р І. Німчук від редакції „Діла" і від Т-ва журналістів і письменників ім. Івана Франка, заповідаючи, що рада цього Т-ва поставить на найближчих своїх загальних зборах внесення на іменування В. Лукича своїм почесним членом. д-р Дм. Левицький від Вид. Спілки „Діло", п. К. Малицька від філії „Просвіти" на Львів-повіт, першим головою якої був Ювилят, п. Стронський від філії „Просвіти" на Львів-місто і від Взаїмної Помочі українського народнього учительства і вкінці сел. Мих. Кернога від чит. „Просвіти" в Підберізцях.

По тих привітах відповідав зворушеними словами Ювилят, заявляючи у своїй скромности, що на таке свято він собі не заслужив, бо він робив тільки те, що сповняв свій обовязок. Оповідав коротко про свої шкільні часи в Бережанах і у Львові, згадував своїх учителів, тодішних діячів і своїх товаришів, під рукою яких або з якими довелось йому працювати. Вкінці дякував Т-ву „Просвіта", всім делеґатам, промовцям і учасникам свого свята-ювилею.

На тому офіціяльна часть свята закінчилася і присутні перейшли до великої бібліотечної салі „Просвіти", де при скромній перекусці, переплітаній промовами-привітами, проведено ще кілька приємних хвилин. Передтим іще відчитано привітні телеграми і письма, що наспіли в день ювилею, а саме від ексц. митр. Шептицького, Марка Черемшини, українського університету в Празі і його ректора д-ра О. Колесси, Андрія Чайковського, останнього Моґіканина з ред. „Друга" гофр. Антона Дольницького з Відня, літ. критика Мих. Мочульського з Грималова, філії „Просвіти" в Бережанах, Учительської Громади в Перемишлі, п-на Глушкевичів у Станиславові, Союзу Українок у Перемишлі, о. Омеляна Арбисовського зі Станиславівщини, д-ра Василя Щурата, д-ра Остапа Макарушки, о. д-ра Іщака в Залізцях, п. Волод. Рудницького в Бродах, Учительської Громади в Станиславові й ин. Окремо передано Ювилятові привітне письмо, підписане всіми читальнями Львова і львівського повіту.

Після відчитання привітів промовляли: дир. Галущинський (в честь дружини Ювилята Ольги з Гузарів Левицької), п. Петро Кіяк (від молоді й читальні „Просвіти" у Винниках), п. Бабій (від львівських читалень), проф. Студинський (про вагу споминів, які повинен залишити нам Ювилят), дир. Колтунюк ім. „Дністра", історію якого написав Ювилят, інсп. Ліщинський (ім. просвітних робітників), ред. Мудрий (про вагу щоденної систематичної праці, зразком чого є саме Ювилят), о. дек. Гірняк, що змалював заслуги Ювилята для Винник (закупно ґрунту і будинку для читальні, де містяться всі товариства, памятник Шевченка! і найближчої околиці, дир. Филипович (про працю Лукича на економічному полі і вагу тої роботи), п. Степан Кіяк, що дякував Ювилятові ім. виницьких старших громадян. На тому ліста промовців вичерпалася і гучним „Многая літа" в честь Ювилята закінчено це симпатичне свято в 3 год. попол.

Паньчишин засуджений знову на 4 роки.

Варшава, 19. грудня 1926.

Апеляційний суд у Варшаві розглядав другий раз справу Степана Паньчишина зі Львова, обвинуваченого за участь в організуванні акції, що мала на меті увільнення з військової тюрми офіцерів-комуністів Ночоркевича і Багінського, яких опісля розстріляно. Суд першої інстанції засудив свого часу Паньчишина на 2 і пів року тюрми. Апеляційний суд наслідком відкликання, внесеного прокуратором, підвисшив Паньчишинові кару до 4 літ. Від цього присуду вніс оборонець Паньчишина д-р Домбровський відклик до Найвищого Суду, який зніс присуд, спрямовуючи справу до апеляційного суду в иншім судейськім комплєті. Після переведення розправи засуджено Степана Паньчишина знову на 4 роки тюрми.

Вугіль—сталь—зброя.

Львів, 20. грудня 1926.

Ініціятор і співтворець німецько-французького сталевого картелю Арнольд Рехберг містить у віденській „Н. Фр. Пресс" сензаційну статтю: „Предложення німецько-французького мілітарного союзу". Німецько-французький залізний пакт, що є сьогодні фактом довершеним, має свою історію. Тяжкий промисл Німеччини і Франції довго находився в ненормальному становищі. В довоєнній добі Німеччина розпоряджала надміром вугля, а Франція надміром залізної руди. Від цього терпіли обидві держави. Тому керманичі тяжкого промислу одної й другої країни вже перед війною робили заходи з метою обєднати вугіль з рудою.

Та вибух війни не лише перепинив ці заходи, але й зліквідував їх на довший час. Що більше! Франція, добувши після війни Альзацію й Льотаринґію, ще збільшила надмір руди, а одночасно збільшила диспропорцію між рудою і вуглем. Французький тяжкий промисл намагався тепер уладитися без Німеччини, довівши до обсади рурської вуглевої области. Та опір населення Рурщини знівечив ці горді пляни. Тісний звязок між вуглем і рудою примусив керманичів німецької й французької індустрії шукати виходу на иншій площині, на площині порозуміння, а не на площині насилля. Після довших заходів і переговорів прийшло до створення німецької кондомінії у вугляно-рудній ділянці, до спілки між вуглем і рудою, до союзу між німецькою і французькою тяжкою індустрією.

Німецько-французький залізний пакт знівечив основи версайського трактату. Метою версайського договору було забезпечити супремацію Франції у всіх ділянках европейського життя і в міцних кліщах тримати Німеччину. Колиж це виявилося неможливим, колиж у ділянці індустрії мусіло — після супрематійних спроб — прийти до співпраці і поділу впливів, то ця подія потягає за собою конечність співпраці й на инших ділянках. Бо не може бути так, щоби в індустріяльній ділянці Німці і Французи були приятелями, а у всіх инших справах ворогами. Коли зважити, що індустрія, що економіка є в нинішних часах основою всякої політики, то ясно, що німецько-французький залізний пакт є передумовою дальшого затіснювання взаємин між Німеччиною і Францією.

Виходячи з основи і льогіки економічної співпраці, Арнольд Рехберг, ініціятор залізного картелю, виступає з новою ініціятивою.

„Після попереднього засягнення думки — пише він — в колах французьких державних мужів і військових, виступив я у французькій пресі з таким ясно спрецизованим предложенням: „Франція і Німеччина взаїмно забезпечують собі свої границі проти якого-небудь нападу з боку третьої могутности. Твориться спільний генеральний штаб, зложений з французьких і німецьких генералів, який в рівній мірі порядкує як є равами французької так і німецької армії. Той генеральний штаб має право нагляду над французькими і німецькими військами і він випрацює пляни для евентуальної оборони французьких і німецьких границь. Пропорція між французькою і німецькою армією буде висловлюватися 5 : 3, т. зн. що коли французька армія матиме 500.000, то німецька 300.000 жовнірів. Бельгія повинна бути приєднана до французько-німецького мілітарного союзу".

Дописи.

Сколе (*Свято „Просвіти"*). Як усюди, так і в Сколім відсвятковано свято „Просвіти", що відбулося в днях 8. і 12. ц. м. На першу частину свята (8.XII.) зложилися: Служба Божа, яку відправив о. декан Качмарський із Славська й панахида за померших членів „Просвіти", до якої приступило чотирьох священиків, та виступ шкільської дітвори, що під умілим проводом п. О. Ткачука вивела гарні руханкові вправи, досконалі народні танки та деклямації і співи. На закінчення промовив секретар філії п. Іван А. Крушельницький, який зворушив зібраних так, що дістав довгі-довгі оплески. Друга частина свята складалася з вистави „Катерини" в неділю (12.XII., якої режісером був п. О. Ткачук. На обох частинах свята саля магістрату була виповнена по береги (першим разом було біля 1.000 осіб); успіх з нього як матеріяльний так і моральний був величезний. Ніхто з цього погляду не може жалітись на Сколівщан, а в першій мірі не може докоряти виділові, що занявся улаштуванням свята. Навпаки — всі повинні признати йому богато заслуг у цім ділі.

От. Ік.

Важне для батьків і учеників.

Комунікат Кружка „Рідної Школи" в Перемишлі.

З кінцем шк. р. 1924/5 Дирекція української гімназії в Перемишлі оголосила своїм учням, що на зарядження кураторії приймати буде до цеї гімназії учнів тільки з пятьох повітів (Березів, Добромиль, Мостиська, Перемишль і Ярослав). І протягом шк. р. 1925/6 і 1926/7 приймала Дирекція учнів справді тільки з тих пятьох повітів, а відмовляла приняття учням з усіх инших повітів. Наслідком такого зарядження такі повіти, як Любачів, Лісько, Сянік, Старий Самбір і Турка, з яких учні в поважній скількости до видання цього зарядження записувались до перемиської української гімназії, що була і є їм найближча, мусіли або шукати собі иншої української гімназії, або переписуватись до гімназій польських, або цілком виректися дальшого навчання. Це було велике покривдження дотичних батьків і проти того кривдячого зарядження, а в обороні права батьків станула Старшина Кружка „Рідної Школи" в Перемишлі. І тому ужила всіх можливих заходів у шкільної влади, щоб вона це зарядження усунула. Старшина висилала до шкільної влади письма і меморіяли, а також особливі делеґації і до кураторії (3) і до міністерства у Варшаві з домаганням усунення цього зарядження.

На днях Дирекція перемиської української гімназії дістала від своєї зверхньої влади письмо, яким згадане вгорі обмежуюче зарядження усунено. Відтепер Дирекція української гімназії в Перемишлі не може робити батькам ніяких перепон у приниманні їх синів до цеї гімназії, з якого повіту вони не походилиб. Отже до перемиської української гімназії відтепер можуть вписуватися учні з усіх повітів. Колиб Дирекція відмовилася когось приняти, то в кожнім поодинокім випадку має обовязок дати дотичним батькам відмовну резолюцію на письмі з умотивуванням відмови. Так наказує обіжник кураторії Л. Ш. О. з дня 9. вересня 1926 Ч. II — 12105/26 (Dzien. urz. kurat. O. Sz. L. Nr. 9 з р. 1926).

Це подається до відома інтересованим батькам і повітам.

Старшина Кружка „Рідної Школи".

P. S. — З уваги на більші кошти, які Кружок „Рідної Школи" в Перемишлі мусів покрити у звязку з тою справою, проситься дотичні повіти й батьків не забувати на випорожнену касу того Кружка і дати йому змогу вести далі оборону нашого шкільництва.

Оповістки.

Викaз надзвичайних датків на „Рідну Школу": (квоти подані в золотих): 1) Бережани: Вербів: Кооп. „Хлібороб" 10, Жальне: о. П. Штокалко 5, Криве: о. І. Мінко 5, О. Наковечний 1, Конюхи: М. Гуцалівна 3, Нараїв: О. Сагайдак 3, Потутори: Кооп. Базар 5, Рибники: о. В. Танчак 5, Урмань: Кооп. „Поступ" 10. Разом 47 зол. — 2 Березів. Воля Гор. В. Фиденчиш 2. Вздів: П. Боднарова 70, Глудно: Чит. „Просвіти" 3, Домарадз: М. Попюх 2, Павлокома: Н. Левицький 5, Улюч: о. О. Сохтикович 5, разом 37 зол. 3) Бібрка. Бірка: Уряд парох. 14, Тов. „Сокіл" 3, Грусятичі: чит. „Просвіти" 5, Девятники: Кооп. „Любов" 20, Залісці: о. І. Винницький 10, Ляшки Дол.: о. В. Андрухів (зб.) 9·55, Стрілиська Старі: Т. і Б. Грицаї 10, Ходорів: д-р А. Стронціцький 15, разом 86·55 золотих. 4) Богородчани: Дуброва: Софія Шенковська 3, Лисець: о. Т. Чубатий 10, разом 13 зол. 5) Борщів. Борщів: о. В. Навроцький 5, Олександра Навроцька 2·50, Гуштин: Д. Демкович 5, Шершенівці: „Нар. Дім" 20. Разом 32·50. 6 Броди. Броди: о. М. Демчинський 5, Кружок „Р. Ш." 49, Кадлубиска: о. А. Кошль 10·50, Немвч: Чит. „Просвіта" 3·20, Підкамінь: о. М. Ваврик 10. Разом 77·70. 7) Бучач. Ґреґорів: Кооператива „Єдність" 10, Заліщики Малі: Чит. „Просвіта" 10, Звенигород „Апостольство Молитви" 5, Космирин: Кооп. „Зоря" 5, Лазарівка: Г. Стахів 3, Пишківці: Кооп. „Правда" 10. Разом 43. 8 Городці. Лішнин: о. В. Лах 5. Миччина О. Браташ 2. Висова: о. А. Дорош 10. Разом 17. 9) Городенка. Жуків: О. Поповичева 3, Тишківці: В. Лоник 5, Якубівка: Марія Домкович 5. Разом 13. 10 Городок. Барташів: Кооп. „Будучність" 5, Городок: Д-р С. Біляк 10, Д-р Л. Озаркевич 2, Обертин: Д-р І. Кибюк 3, Ясниська: о. В. Марчаш 5. Разом 25. 11) Добромиль. Бірча: Кружок „Р. Ш." 35, о. І. Лебедович 2·50, Військо о. О. Мриникович 5, Жогатин: А. Возний 5, Посада Риб.: С. Возний 5, — разом 52·50. 12) Долина. Волоське Село: о. В. Сухий 2, Болехів: Г. Лисинецький 6, Лецівка: о. В. Дуда 3, Раків: Чит. „Просвіта" 20, Струтин Нижний: О. Іжицький 2, Цісів: В. Піцик 4, Струтин Вижний: Анна Павлусевич 3. — Разом 40. 13) Дрогобич. Борислав: інж. М. Капустян 20, Вороблевичі: коoп. „Єдність" 6, Літиня: Кооп. „Єдність" 10. Рибник: о. А. Тимкевич 10, Орове: о. Е. Моравський 10. Разом 56. 14) Жидачів. Верень: о. І. Михайлів 1, Баличі Під.: о. І. Тимків 5. Новошини: Чит. „Просвіта" 5, Смухів: З. Грубська 1, Пчани: І. Білинський 5, Облазниця: О. Полагіївна 10, Дубрівка: о. І. Чикета 2·50, Протеси: о. І Рошак 5. Разом 34·50. 15) Жовква. Крехів: Монастир ОО. Василіян 5, О. Миколаєвичева 2, Миколаєвич 2, Дзібулки: о. І. Пастернак 4, Любеля о. Ю. Гумецький 3, Павлина Флякевич 5, Реклинець: Марія Банах 3. Брище: М. Миколаєвичівна 2, Колодежно: А. Мосьонда 1, Честиня: О. Левицька 4·50. Мокротин: С. Ковальчуківна 3, П. Ольшанська 5, Школярі: О. Михайлишин 10, Туринка: коoп. „Ощадність" 10. Разом 59·50. 16) Заліщики. Жежава: Ю. Сохацька 5. Заліщики: д-р Р. Стефанович 5. Синків: І. Курієць 5. Разом 15. 17) Збараж. Збараж: Е. Білинський 5, А. Шеліга 4, д-р І. Кульчицький 20, д-р В. Гамаль 20. Нове Село: чит. „Просвіта" 5, Кружок „Р. Шк." 20, Лисиничі: коoп. „Дніпро" 15, Шельпаки: о. С. Стець 8, Розношинці: коoп. „Єдність" 5, чит. „Просвіта" 5. Синева: С. Старицький 5, Черніхівці: А. Гіцка 3, о. В. Стадник 17·50. Разом 132·50. 18) Зборів. Завудє: о. Т. Буда 3, Махнівці: о. М. Гуньовський 2·50, Озірна: о. Н. Янович 5, Зборів: Д-р В. Душенчук 5, Перепельники: Чит. „Посвіти" 5·58. Поморяни: А. Воскресова 2. Разом 23·08. 19) Золочів. Гологори: о. Г. Паньчишин 5, Красне: о. В. Познаховський 5, Переволочна: І. Сухинський 2. Разом 12. 20) Калуш. Калуш: д-р М. Воробець 15, д-р С. ...хальський 6, Завадка: Марія Козак 5, Новиця: М. Посацький 2, Войнилів: Кооп. „Відбудова" 10, Голинь: о. Т. Богачевський 5, Бережниця Шлях: А. Трачовська 10, Петранка: В. Сілінська (зб.) 19. Разом 72. 21) Камінка. Добротвір: о. В. Курила 10, Чучмани: І. Шанковська 10, Деревляни: о. ... Задворняк 5, Камінка: Р. Петрушевич 1, Банюнин: М. Ґоушеська 5, Дідилів: о. І. Піджарко 10. Разом 41.

(Дальше буде.)

Дрібні оголошення.

КУПУЙТЕ КАЛЕНДАР-ЕНЦИКЛЬОПЕДІЮ „ТОВАРИШ" на 1927 рік. Ціна 2·50 зол. Замовлення посилати: Кооператива „Друкар", Львів, Руська 3. 10—?

ІДЕАЛЬНА ПАСТА до зубів **КРЕМ ПЕРЛОВИЙ** Ігнатович Львів. 956 24-?

Д-Р КУЗЬМАК, лікар в Балигороді ад Ліско, прийме негайно інтелігентнійшу жінку до помочі в домашнім господарстві. 1128 3—3

60 СОТ. коштує одна ложечка до чорної кави з хінського срібла у Мандля вул. Коперника 14. Проти кіна Коперник. 681 16—?

АБСОЛЬВЕНТ учительського семинара пошукує лекції на провінції. — Ласкаві зголошення приймає: Сірецький, Станиславів, Вовчинецька 16. 1169 1—1

ПОШУКУЮ шевського помічника, до мішаної роботи, щоби вмів крій. — Зголошення до Івана Вовка, Лупків. 1161 1—1

Оголошення.

За оголошення Редакція не відповідає.

МЕБЛІ на сплати, власного виробу поодиноко і комплетні уряджения найдешевше

ТАННЕНБАУМ

робітня: вул. **ЯКОВА ГЕРМАНА 7.** магазини **ВАЛОВА 15., СОБІСЬКОГО 18.** в подвірю.

1066 3—4

Оказія! **Тільки через цілий грудень** продає фірма

ЯН ВАЛЛЯХ і СИН

фабричний склад сукна **Львів, Ринок 33** **посезонові матеріяли по фабричних цінах.**

10/5 7—8

КОЦИ Величезний вибір **БУНДИ**

Родичі!

Купуйте для дітей на „МИКОЛАЯ" та „ЯЛИНКУ" такі книжки з барвними образками:

А) для дітей 3—6 літних:

1. Барвне **А. Б. В.**
2. Хто почислить
3. Братчик і Сестричка
4. Дикі Звірі
5. Добрі Приятелі
6. Чуда техніки в життю дітий

(Сі книжки по 20 дм. цент. згідно по **1·80 зол.**)

Б) для дітей 7—10 літних:

1. Червона Шапочка
2. Котик у чобітках
3. Сн'гурочка
4. Івась і Гануся
5. Попелюшка
6. Мізинчик
7. Дика рожечка
8. Вовк і козенята
9. Чарівний столик
10. Бабуся Метелиця
11. Мандрівки Ґулівера
12. Гусійка
13. Робінзон Крузо
14. Каліф Бузько
15. Брат і сестра
16. Домовики

(Сі книжки по 10 дитр. центів, згідно по **90 сотиків**)

Жадайте сих книжок по всіх українських книгарнях.

1119 3—3

ГОЛОВНИЙ СКЛАД:

Видавництво „Світ Дитини"

Львів, ул. Зіморовича 3.

Оголошення.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові уладжує за співучастю Краевого Ревізійного Союзу в сільсько-господарській школі в Милованю одномісячний курс кооперативного книговодства і діловодства в місяці лютім 1927 року. Курс зачинається дня 1. лютого і треватиме до дня 28. лютого включно. Одночасно проголошує Головний Виділ вписи на приняття 15 учасників під отсими умовами: 1) зголошуватися можуть мущини в вісі 16—35 літ, що покінчили народню школу і викажуться участю в кооперативній праці; 2) кождий учасник має привезти зі собою крім біля подушку, простирало і покровець; 3) учасник вплатить за удержання, опал, світло і науку квоту рівнаючуся 5 амер. долярів; 4) Петенти висилані кооперативами мають першенство. Зголошення на курс належить вносити найпізніше до 10. січня 1927 поручено на адресу: Господарсько-садівнича школа товариства „Просвіта" в Милованю п. Стриганці. Повідомлення про приняття будуть вислані управою школи 20. січня 1927.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові.

1165 1—1

М. Галущинський голова. *Василь Мудрий* секретар.

РУТИНОВАНИЙ адвокатський аплікант який може вести евентуально самостійно адвокатську канцелярію, пошукує зараз місця. Відомість: Василь Скрипчук, апл. адв., Полюхів Великий п. Глиняни к. Львова. 1168 1—1

ПРОДАЖ | **12½%** | **ЯЛИНКОВА**

опусту уділить фірма

І. ДРЕКСЛЕР і СИНИ, пл. Капітульна ч. 2.

ПРИ ЗАКУПНІ КОВДЕР, МАТЕРАЦІВ, КОЦІВ, КАП, ФІРАНОК, ХІДНИКІВ, ПОЛОТЕН, БІЛЛЯ ЖІНОЧОГО, МУЖЕСЬКОГО І СТОЛОВОГО.

1159 ?—5

ХТО з панів з вищим образованням хоче навязати переписку з панною на становищі, нехай шле зголошення до Адміністрації під „Надія". 1167 1—1

Пийте

ЛЬВІВСЬКЕ ПИВО!

Скрізь за ним питають

Скрізь хвалять

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Точніше звідомлення про хід нарад на зїзді подамо в другій статті. Сьогодні представимо діяльність „Общества Качковського“, як її подали на зборах голова д-р М. Глушкевич і Мирон Заяц, що складав звіт іменем контрольної комісії.

Отже „центральное правленіє“ товариства уладило в день смерти Наумовича літературно-музичний вечір у Львові і причинилося до влаштування подібних вечерів на провінції (де, не сказано). Утворено спеціяльну комісію для видання всіх творів Наумовича. Комісія дістала грошеву поміч з Америки, а також від Народнього Дому, Ставропігії, „Защити Землі“ і „Ризниці“. Наперед зложило передплату за всі випуски (покищо вийшов перший) 145 членів.

Всіх читалень Качковського є 66, але й значна частина їх істнує тільки на папері. З того числа в 1926 р. основано 23 читальні. 10 читалень не є членами „общества“, але стоять під його впливом: це читальні з ріжними назвами („Зоря“, „Наука“, „Русска читальня“), основані головно б. народовольцями. Крім того члени „общества“ мають у своїх руках 4 читальні „Просвіти“. Філій має „общество“ 4 в Турці, Самборі, Сокалі і Дрогобичі.

„Общество“ видає місячник „Науку“ в 2.500 примірниках, яку розсилає переважно безплатно. Тільки 28 читалень заплатило пренумерату за цей тижневик. Календар т-ва, що виходив перед війною в 10—12.000 примірників, друкується тепер в 4.000 прим. Розсилається також переважно безплатно. Це й уся видавнича діяльність „общества“.

Членів має т-во до 3.000 (на папері!), в тому числі 1.405 селян. Вкладку заплатило тільки 204 селян; в такій самій пропорції платили вкладки й інтелігенти. Між членами є 9 православних священиків з Волині. Читалень, що заплатили річну вкладку до центрального товариства, є тільки 17, отже по правді ледви 17 читалень є дійсними членами „общества“.

Дуже пильно працювала анкетна комісія, щоб розвязати питання мови („язика“) і правопису. Комісія радила 20 днів (від ранку до вечера!), одначе цеї справи не вирішила. Мало її вирішити „собраніє“, але на внесення о. Бучка цю точку знято з денного порядку — як неактуальну, непотрібну і шкідливу. Відкинено теж проповану зміну статута і таким чином все лишилося по старому.

Слід іще зазначити, що заходом „общества“ відбувся в „Русскім Ревіз. Союзі“ кооперативний курс (23. III.—18. IV.), з якого скористало 18 „крестьян“.

Зі звіту М. Заяця довідуємося, що майно тов-а представляється так: дім у Львові (вартість 83.000 зол.), доми в Сокалі, Самборі й ин. філіях (вартість 41.000 зол.), разом отже 124.000 зол. На камяницях є довг в сумі 19.000 зол. Т-во має готівку в касі в сумі 200 зол. і 6.0 зол., а крім того дрібні суми в ПКО. і в банку в Ужгороді. Позатим т-во має на складі „изданія“, що представляють вартість 1.300 зол. і бібліотеку вартости 1.500 зол.

От що уявляє собою тепер „Общество Качковського“.

Радянська Україна.

Катедра історії України при українському інституті марксизму.

При харківському інституті марксизму довстала ще минулого року катедра історії України, що мала за завдання скупчити біля себе істориків-комуністів. На жаль минулого року діяльність катедри проявила себе дуже скупо. Відбулося раптом два виклади. Перший був виклад кермачна катедри М. І. Яворського про українську історіографію, другий виклад М. Рубача про український жовтень. Минулого року катедра мала також небогато співробітників та наукових аспірантів. Цього року число тих співробітників побільшилося. Так само вже на початку оживилася діяльність катедри. Перший реферат прочитав знову-же М. Яворський на тему „Емський акт 1876 р.“ В рефераті полемізував автор зі статею акад. М. Грушевського, про той самий акт, що була надрукована в „Україні“. Яворський закидував Грушевському, що він підходив до справи не з марксистського а з дрібно-буржуазного, націоналістичного боку. Другий реферат читав на иншому засіданні знов тойже Яворський про книгу О. Ю. Гермайзе: „Нариси з історії революційного руху на Україні“ Т. І. (Революційна Українська Партія — РУП). Яворський критикував висновки Гермайзе і доказував, що РУП мала наскрізь націоналістичний характер. Крім того доказував референт, що праця Гермайзе має взагалі немарксистську опортуністичну тенденцію, а крім того богато пропусків. На тому рефераті були між иншими акад. Багалій, Кримський і сам автор „Історії“ О. Гермайзе. З дотеперішньої праці катедри бачимо, що вона має чисто конкуренційну мету з історичним відділом київської Академії Наук. Ріжниця між конкуруючими установами є та, що коли в Академії є славні та рутиновані українські історики, то при катедрі інституту марксизму в Харкові є самі молодики і до того в українській науці невідомі люде, а на чолі її стоїть діletant М. Яворський. Там знання а тут поза. Харківський „Комуніст“, з якого беремо деякі інформаційні дати про ту катедру та її діяльність, пише, що цього року буде працювати для катедри і акад. Багалій. Українські марксісти носяться навіть з думкою заснувати в найближчому часі окреме „Товариство істориків марксист в Україні“. Воно малоб за ціль паралізувати впливи істориків немарксистів на Україні.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі „Діла“ сконфіскowано одно місце, а саме резолюції, приняті в Ню-Йорку на святі 1. листопада. Це 120 а чергова конфіската „Діла“ в цьому році.

— **Особисті вісти.** У львівськім університеті промувалися дня 18. ц. м. на д-рів прав Петро Мінко з Дмитрова і Грицько Винницький з Нагуєвич.

— **Святочні відпустки для учительства на заточенні.** В „Учительському Слові“, органі „Взаїм. Помочі Українського Учительства“, появилася в числі за січень 1927 р. така нотатка: Богато наших товаришів і товаришок-заточенців звертається до нас з проханням поробити старання про виєднання для них святочних відпусток. Цю справу вважали ми і вважаємо досі за пекучу, чого доказом наші старання перед великодними святами цього року, наслідком яких кураторів Л. Ш. О. видала званий обіжник до всіх повітових шкільних рад на заході. Від смерти куратора Собінського не було виглядy на розширення і піддержання цеї постанови і на відпустки в часі свят Різдва Христового. Притім брали ми під увагу товаришів і товаришок, що є на заточенні поза межами львівської кураторії.

Тому в своїм часі віднеслись ми до українського соймового клюбу у Варшаві з проханням виєднати у міністра Бартеля святочні відпустки для заточенців по цілій Польщі. Клюб повідомив нас, що передав справу до прихильного полагодження міністерству, одначе досі, коли пускаємо число на машину, відповідь не наспіла.

— **Також „педаґоґ“.** Нераз уже на сторінках української преси писалося про нашого пана директора Захарія Сенютовича. В протягу останніх двох років шкільний інспектор в Косові переніс до Західної Галичини сімох наших найліпших учителів, а п. Сенютович донині виховує нашу молодь. Чи може шкільні власти не знають про це, що Сенютович постійно запивається в коршмі Блюменштайна, що на очах шкільних дітей в часі науки п. Сенютович побиває свою жінку і що врешті п. Сенютович не погорджує також чужими жінками, за що мав навіть карну розправу в кутськім суді (ч 1.330/26). Про все те знає шкільна молодь знають батьки шкільних дітей, але не знає про це чи не хоче знати косівський інспектор. А що скаже на це львівська кураторія? — **Батьки.**

— **До краєвого зїзду „Лугів“.** До новинки під цим заголовком („Діло“, ч. 282 повідомляють нас додатково, що на зїзді „Лугів“ 8. ц. м. був Іван Гавраний делегатом „Луга“ з Ванькович, але дістав поручення обстоювати єдність „Лугів“, як і делегат з Купнович. В „Заяві“, поміщеній у „Гром. Голосі“, фігурує він як Гаврон Іван.

— **Осторога.** Українське краєве т-во опіки над інвалідами остерігає перед обманцями, що ходять по інституціях і приватних домівках та продають картки нібито на допомогу українським інвалідам. Деінде кажуть, що це на якусь бурсу то знов, що „на оцемиклих інвалідуф“ і т. д. Треба домагатися від них особистих леґітимацій та уповноважень.

— **Ucra.nica.** У „Прагер Прессе“ з дня 16 ц. м. ч. 344 находимо у відділі „Славіше Рундшав“ інформації про національну бібліотеку, основану в Києві 18. серпня 1918 р., яка тепер є найбільшою українською бібліотекою з міліоном томів. Вона складена головно з дарів наших учених і діячів, а також викуплених приватних бібліотек. Вона ділиться на 13 відділів, між якими є такі: Україніка, Рукописи, Періодіка, Марксизм, Бібліознавство, Підручники, Орієнталія, Стародруки, Графіка, Музика. Нею опікується Українська Академія Наук. На жаль, задля недостачі місця та помічних сил уся ця бібліотека ще не скатальогована. — У згаданій статті „Прагер Прессе“ є теж згадка про 2 число львівського „Українського Мистецтва“.

— **Для вшанування Василя Стефаника** видає дня 26-го ц. м. з нагоди літературного вечора, уладжуваного „Тов. письменників і журналістів“ у Львові, ілюстрований двотижневик „Світ“ спеціяльне число присвячене Стефаникові. У журналі буде новий напис Стефаника і М. Черемшини, нові ілюстрації до творів Стефаника, графіка В. Касіяна та богато знимок із села Русова, де живе Стефаник. Число вийде в подвійному обємі.

— **До бувших австрійських військових і урядовців.** Одержуємо повідомлення від „Союзу бувш. професійних офіцирів, підофіцирів і військових урядовців“ у Станиславові, з проханням подати до відома всіх тих, що себе такими рахують, постійно живуть у Польщі, мають права громадянства, а які за свою службу в австрійській армії дотепер без своєї вини не одержали ніякого (або дуже мале) забезпечення, або їх не приняли до служби в польськім війську чи до державної, щоби у власнім інтересі, для спільної акції, подали свої точні адреси до згаданого союзу, на адресу: Йонас Сейнфельд, Станиславів вул. Смольки 4.

— **Новий кандидат на шибеницю** це професійний бандит Стефан Конь, який убив цими днями поліцая Мочарського під янівським лісом. Конь вийшов недавно з вязниці за инший злочин. Має він 34 літ, є формально мулярем і мешкає на Замарстинові. Убитий поліцай зустрів його в Янові, коли він вертався з грабіжі помешкання адвоката Ека в Янові.

— **Пошана національних почувань у школі.** Бельгійський посол Сомергавзен вніс у парляменті інтерпеляцію до міністра освіти в такій справі: в одній народній школі на окупованій німецькій території учитель Бельгієць казав написати ученикові, синові бувшого німецького фронтового жовніра, за кару сто разів таке речення: „Бельгійці перемогли Німців“. Згаданий посол підкреслює, що такий рід кари є доказом повної відсутности такту в учителя, який ображує почування ученика і нарушує закони держави, які кажуть, що дітей треба виховувати в любові до їхнього рідного краю. Міністр освіти відповів, що переведе в цій справі суворе слідство. А тепер прошу прирівняти з цим випадком тисячі випадків щоденно по школах польської держави, де примушують дітей иншої національности співати „Boże coś Polskę“ і таке инше...

— **„Nie damy ziemi...“** Цими днями в одним селі — як нам оповідають — на наше віче явилась громада місцевих Поляків, з наміром його розбити. Вони почали провокаційно співати „Nie damy ziemi“, рахуючи на те, що наші счинять бучу, а тоді поліція матиме притоку розвязати віче. Яке-ж було здивування настирливих гостей, коли й наші почали собі затягати у перекладі „Не дамо землі“... Провідна ідея цього гимну лишилась та сама, а вся ріжниця була лише в землі та походженні тих, що виросли на ній. Цей інцидент нагадує нам живо одну сцену, про яку у свій час писали з гумором чужинні часописи: підчас окупації Рейнських провінцій англійською армією, в одній каварні Німці хотіли спровокувати зібраних там англійських офіцирів і підплатили орхестру, щоби вона заграла „Wacht am Rhein“. Англійці не лише не запротестували проти німецького національного гимну, а навіть встали з місць і стоячи вислухали його з пошаною. Тоді один Німець, подразнений холоднокровністю синів Альбіону, підійшов до них і сказав: „То ви, панове, не знаєте навіть, кому ви віддаєте поклін?“ „Чому ні?“ відповів один англійський офіцир. — Собі. Адже тепер Wacht am Rhein це — ми“. Здається, що „Nie damy ziemi“ також написане для нас.

— **Смерть фільософа.** Помер у Відні німецький фільософ Рудольф Айслер у 53-ім році життя. Він здобув собі імя твором великої праці, ерудиції та своєрідного німецького хисту до систематизації великим „Словником фільософічних понять“, з яким не може рівнятись аналогічний словник у ніякій иншій мові. Належав він до школи фільософа Вундта. З його творів найбільше відомі „Вступ до теорії пізнання“ і „Тіло та душа“.

— **Розстріл чи шибениця!** Рада радянських комісарів думала на останнім своїм засіданні над актуальною і широкою проблемою проблемою: Яку кару смерти завести в державі? Повторяються голоси опозиції, яка вважає, що розстрілювати засуджених не добре. Якщо вона переможе, тоді на території С. Р. С. Р. будуть дві шибениці — одна в Москві, друга в Харкові, і ясно — двох офіціяльних урядовців до неї: катів з постійною пенсією. На нашу думку, ця справа нагадує відоме питання поставлене карасеві перед смертю: в якім сосі воліє, щоби його засмажили — помідоровім чи цибулевім? Розстріл не добрий тому, що стріли чути, а шибениця тому, що кожного засудженого треба аж вести до неї.

— **Фонд для миротворців.** Автор відомого проекту економічної відбудови Европи, заст. президента Злучених Держав, Доз одержавши нагороду Нобля за мирову діяльність, пішов за прикладом лавреата Шова і призначив ці гроші на добродійну ціль: записав їх пацифістичному товариству в Злучених Державах.

— **Столиця на вугіллю.** У льондонськім технольоґічнім інституті мав цими днями виклад сер Річард Редмайн, який відкрив не тільки світові, але мабуть і англійському урядові незбиваку новину. А саме, що весь осередок Льондону у всій своїй поверхні збудований на шарах вугілля. Взагалі вуглеві запаси британської держави є невичерпані, не рахуючи Нової Зеляндії та Австралії. Яка іронія! те, на чому держиться столиця імперії, є причиною її найбільшої кризи — вуглевого страйку.

— **Шахи і підданство.** Відомий переможець у минулорічних міжнародних шахових змаганнях у Москві, Боголюбов, який в останніх роках жив постійно у Німеччині (до 1920 р. за українським пашпортом), звернувся з листом до шахового Союзу С. Р. С. Р. із заявою, що він зрікається радянського підданства з матеріяльних мотивів, бо як радянський підданий не може вступити до шахових союзів инших держав.

— **Держава, що програла свій скарб у карти.** Те, про що мріють богачі, банкроти, вошлюбні пари і таланти без гроша — здійснили цими днями якісь два Австрійці до спілки з двома Англійцями. Розбили банк у Монте-Карльо. Не львівським способом, як наші вломники, а як джентельмени, при зеленім столику, граючи в „trente“ і „quarante“, виграли по пів міліона. Вся держава Монако (яка, мимоходом кажучи є більша від своєї столиці Монте-Карльо на одну львівську вулицю) лишилась два дні без гроша. Рулетка є єдиним джерелом доходу цеї вічносоняшної безжурної держави, чи пак: готелевого та касинового заведення для шукаючих „щастя“ у грі з усіх закутин світа. У світ іде нова електризуюча вість: більш як міліон виграли такі і такі при зеленім столику у Монте-Карльо. Сама дирекція цієї золотої „печери гри“ добре подбає за те, щоби розтрубіти про цю свою катастрофу. Навіть таке тимчасове нещастя є для неї найкращою реклямою. За ці дві великі виграні заплатять сто разів більше сотки инших, які захотять піти слідами цих вибранців долі. Бо Монте-Карльо живе людською легкодушністю і власним тверезим обрахунком. Це мабуть єдине місто у світі, де ніколи не повідомляють про смерть, де не видко похоронів і де азарт чужинних гостей забезпечує спокійне життя 10.000 підданим мініятурної держави. Держава, що програла цими днями весь свій скарб у карти — завтра буде знову всміхатись, бо напевне „відіб'ється“.

— **Головокружне відкриття.** Французький учений Ругіє відкрив в соку екзотичних рослин пейоте та як якийсь чудесний середник, що дає людині силу ясновидючости, бодай на короткий час. Себто: сік цих рослин випитий у відповідній дозі наділяє людину силою бачити події, які відбуваються в иншім місці та особи, що є десь далеко, навіть незнайомі. Директор метапсихічного інституту д-р Ості почав також робити основні досліди з цим соком і потвердив твердження Ругіє. Отже нема вже сумніву, що істнують у природі ростини, які дають нам здібність виїмкову та дуже рідку. Инша справа, як таке чудесне явище пояснити. Д-р Ості є тої гадки, що смак цього соку ділає виїмково ніжно на деякі частини мізку та їх подражнює. Подразнений зір і слух до виїмкового ступіня ніжности дає нам спромогу запримічувати явища, які в нормальнім стані є нам недоступні. У всякому разі „надприродна“ сила старинних віщунів і сучасних факірів находить нове природне розяснення. Хто не вірить, нехай попробує роздобути екзотичного ясновидного соку.

— **Світова хроніка.** Румунський король Фердинанд вибирається вдруге до Парижа, щоби там піддатися ще одній операції. — У Монголії та Манджурії поширюється епідемія чуми. — У Відні відкрили памятник Поппер-Лінкеусові, дуже оригінальному письменникові. — Помер у Відні письменник Вольфганґ Мадієра, відомий головно як лірик. — Італійський летун-поручник Фрері винайшов парасолю, з якою можна злітати з літака з висоти 1200 стіп, а яка має ту велику прикмету, що її можна носити при собі в кишені. — Новий випадок смерти підчас боксування трапився в Америці, у місті Мінеаполіс: боксер д-р Дорглюнд дістав такий удар, що впав трупом. — Від літнього півріччя заводять на політехніках у Німеччині новий обовязковий предмет: спорт. — Німецький статистик д-р Горх доказує цифрами, що на світі родиться постійно менше хлопців, як дівчат, так, що за яких 25 літ вийде 4 жінки на одного мущину. — Директор обсерваторії на Везувії заявляє, що наслідком довгих злив у кратері вулькану призбиралось 32.000 тон води. Вулькан під напором цієї води проявить незабаром живішу діяльність.

— **З кіна.** У кінах „Коперник“ і „Марусенька“ почалась нова сензаційна фільма в 10 діях п. з. „Живцем похоронені“, на підставі повісти відомої англійської письменниці Елінор Ґлин. У головних ролях чудова Коріна Ґріфіт і Франк Майо. Акція веся в Ню-Йорку, Льондоні, Парижі та Раймсі.

Здійснення цього пляну з грунту змінює взаємні відносини між Німеччиною і Францією і в зовсім иншій перспективі виринають дальші події на европейському суходолі. Перш усього всяка мілітарна контроля над Німеччиною стає зайвою, бо французькі генерали матимуть змогу безпосередньо переводити нагляд над німецькою армією. Одночасно на тому нічого не терпить німецька гордість, бо таке саме право прислугуватиме німецьким генералам у відношенні до французької армії. Французько-німецький мілітарний союз зі спільним генеральним штабом автоматично усуває можливість збройного конфлікту між цими державами. Навпаки, він обєднює обидві держави і спрямовує їх проти всіх спільних противників. Половина Европи, найбільш культурна, цивілізована, випосажена матеріяльними і духовими богацтвами, в дальшому розвитку подій поширює свою кондомінію на цілу Европу, а може й далеко поза її межі.

Союз вугля і руди, союз стали, економічна спілка потягає за собою союз фізичних сил, союз зброї для оборони і поширення матеріяльних вартостей, як основу всяких инших. Тяжка індустрія будує основи нових групувань в Европі і світі. Постійно зміцнюючись і підпорядковуючи собі всякі инші вартости і сили, вона стихійно розгорощуватиме все, що стане їй на перепоні, вводячи новий правопорядок в Европі.

На розпутті...

Смерть Пашіча. — Непевність в Югославії.

(Від нашого кореспондента.)

Білгород, 14. грудня 1926.

В критичному стані держави не стало М. Пашіча між живими, не стало того, що у великій мірі причинився до створення цеї держави, що довго стояв біля її керми, що нераз виводив її на твердий грунт з баговиння небезпек.

М. Пашіч на протязі останнього півстоліття був наймаркантнішою фігурою на Балкані. Мовчазний і стриманий, не маючи дару слова, але визначаючись здоровим розумом і безперечними спосібностями, вспів завоювати собі популярність в масах сербського народу і здобути високе становище. У внутрішній політиці тримався метод російських державних мужів — лише з тою ріжницею, що в неспокійній молодій Сербії, а пізніше й у Югославії він не міг зразу виявити занадто великого притиску, лише здобував монопольний вплив зміцнюванням своєї партії, здобуваючи їй при виборах засобами ріжних утисків, більше мандатів, ніж би вона могла дістати іза в инших умовах. В своїх лавах не допускав жадної опозиції та критики, безоглядно нищив своїх противників, засуджуючи їх на політичну смерть. Не перебирав у засобах та можливостях у своїй праці, лише дивився, щоб вони були йому корисними. Ніколи не дав вивести себе з рівноваги, чи чимсь збентежити. Не маючи дару слова, він свою небалакучість звів до мінімуму, не ділячись ніколи з ніким своїми думками та плянами. Він оставав політичним сфінксом навіть для своїх найближчих кол, своїм мовчанням та замкнутістю створював завжди тяжку невідомість в критичних моментах, примушуючи цим способом як своїх прихильників, так і противників мимоволі звертати свої очі до його, напружено ждати його слова, чи якогось нового несподіваного для всіх кроку.

Та вкінці стерся і цей залізний чоловік. Боротьба в минулому, напружена праця і старі літа давали себе все більше відчувати. Вистарчало розуму та політичного досвіду, але слабіла енергія, стареча рука не могла уже так міцно тримати керми, тим паче, що море почало робитися знову неспокійним, почало бурхати хвилями, загрожувало небезпекою. Не міг уже так рішуче і твердо знищити сварки та непорозуміння в своїй партії, яка все більше і більше почала виявляти недостачу дисципліни та нахил до розколів на менші групи. Втомлювала боротьба з хитрим, енергійним С. Радичем, що відкрито працював на ослабленні як самого Пашіча, так і радикальної партії. І старий політик якраз у той час, коли зібрався був урочисто відсвяткувати минулих своїх 80 літ, похитнувся, випустив керму зі своїх рук і пішов на відпочинок, щоб знову набратися сил і зробити рішучий удар, котрим би міг повернути собі свої старі позиції. Розрахувавшись більш-менш із опозицією у своїй партії, виключивши з неї Л. Иовановича, та уступивши своє місце, розуміється — не добровільно, здавалося, певній і слухняній людині М. Узуновичу, котрий не відзначався особливими амбіціями, М. Пашіч поїхав до Карльсбаду.

Минув короткий час, а уже зявилися докази того, що у радикальній партії не все йде так, як требаб було. В першу чергу не помирилися між собою білгородські радикали, наслідком чого зявилися два списки при виборах до міської управи, хоча обидва ці списки разом дістали богато більшу кількість голосів, ніж демократи, то всетаки міське самоврядування, дякуючи цьому роздвоєнню, перейшло до рук демократів.

З перших днів уряд М. Узуновича був примушений вести постійну боротьбу за своє істнування, поборювати перешкоди та обминати колоди, котрі йому щедро кидав під ноги „спільник" С. Радич. Головно завдяки цьому уряд виявив цілковиту нездатність до праці, викликав загальне невдоволення у широких колах громадянства і навіть опозицію та інтриги між радикалами. Але завдяки впертости М. Узуновича, уряд всетаки продовжував істнувати. Близькі до Пашіча кола, сильно помилилися в Узуновичу, який до тогож почав вести свою власну гру та дістав небажану для них амбіцію і самоупевненість. В радикальних колах зявився внутрішній розкол, бо коли одні висловлювались рішучо проти М. Узуновича і декотрих його міністрів, то знову инші висловлювали свою підтримку і були проти повернення М. Пашіча, мотивуючи це тим, що він уже занадто старий і не вміє тепер приноровитися до нових вимог.

В такій ситуації, повернувшись і з заграниці, застав М. Пашіч свою партію. Тяжко було знайти якийсь вихід, але поміг випадок: італійсько-альбанське порозуміння, котре повело за собою спершу димісію міністра закордонних справ, а після і цілого кабінету М. Узуновича. Рахувались із тим, що Пашіч знову зявиться на чолі уряду, пірвавши дотеперішню коаліцію з радичівцями, та що недалекий час нових виборів до парламенту. Але проти сподіванки король доручив скласти уряд знову М. Узуновичу, котрий без наради з Пашічем, приступив був негайно до переведення в життя свого мандату.

Справжню сенсацію був викликав несподіваний комунікат проти Узуновича, якого від імени Пашіча оголосила другої днини „Політіка". Це створило дуже тяжку і делікатну ситуацію, бо колиб радикали, ставши на бік Пашіча, відкрито висловили своє недовіря мандатареві, це одночасово мусілоб означати і недовіря до того, хто дав цей мандат, т. б. до короля. Небезпеку такого становища зрозумів Пашіч. Досягнувши потрібного враження, спростував цей комунікат, а Узунович повернув мандат назад, хоча і мав реальну можливість створити кабінет.

На наради до королівського двірця були покликані, розуміється, не в один час, як С. Радич, так і М. Пашіч. Тогож дня підчас вечері Пашіч несподівано захворів, а ранком не стало його в живих.

Югославія згубила найбільшого свого політичного діяча, радикальна партія в непевнім часі лишилася без свого проводиря, котрий створив її і довів сливе до кульмінації сили і розвитку. А для нас, Українців, не стало одного щирого прихильника великої, єдиної, неділимої Росії, отже в кожному разі неприхильного до нас та наших змагань.

Є два головні шляхи, котрими тепер може піти політичне життя в Югославії — шлях дійсно демократичного відродження і консолідації на цих підвалинах, і шлях — розкладу, котрий зможе спершу виявитись якоюнебудь фашистівською спробою націоналістичних кол. Недалека майбутність покаже нам, на котрий із них ступить Югославія після смерти Миколи Пашіча.

В. Анський.

„Собраніе общества Качковського".

З освітної діяльности „русских".

I.

Дня 8. ц. м. відбулися у Львові річні збори „общества Качковського", що заложене 1873 р. для конкуренції з „Просвітою", вело до війни доволі живу діяльність у відомому напрямі. По війні товариство це відновило свою роботу, але успіхи її — мінімальні, бо справді все те що живе здорове, вдумчиве — відвернулося від нього раз на все. Доказом тої кризи, що повисла над „обществом Качковського" наче меч Дамокля і скінчиться аж тоді, як воно зліквідується або перейде в цілости в український табор, були й останні збори цього товариства, коротка звідомлення з яких подали ми зараз по зборах. Нині доповнимо наш звіт на основі даних, поданих нам їх учасником.

Перш за все одно слід ствердити зараз на початку, аби не було непорозумінь: річні загальні збори „общества Качковського" — це не збори умандатованих делегатів товариства, як це здавна принялося на зборах всіх центральних українських установ, але зїзд усіх тих москвофільських недобитків і мамутів, з цілого краю, що їх ні життя ні зокрема останні роки нічого не навчили, а які засуджені на неминуче, хоч повільне завмирання. І тільки з їх смертю прочиститься у нас атмосфера вповні, бо народній організм звільниться аж тоді оконечно від того болючого чиряка, яким був у нас на протязі цілого свойого істнування москвофільських рух.

Передовсім на цьогорічні збори зїхалися масово „русскі маси" від Горлиць по Скалат, бо львівські менеры взивали всіх, хто любить „святу Русь", приїздити і ратувати „общество" нібито перед Українцями з „Волі Народа". Не диво, що на „собранію" явилося до 400 осіб, в тому числі до 50 священиків, а дальше велике число „матушок" і „русских дівиц", а також світських інтелігентів. Було теж дещо студентів з „Друга", а найменше селян. Так зв. поступові елементи (молодь і селянство) засіли на лівиці, всі инші на правиці.

ГОРДІЙ БРАСЮК. 4)

БЕЗПУТНІ.

Сучасна фільма.

(Продовження).

Пані вмовляла чоловіка на міну. Тільки вона перевернула сака, щоб показати, яка в ньому підбивка, а Митька вже штовх Володьку:

— Сховай!

— Ой! — вереснула пані.

— Тут малий вештавсь загула — юрба.

Володьці йокнуло в серці. Став поточуватись між крамниці. І тільки вийшов на просторіше місце, як ззаду:

— Ловіть, ловіть! Онде він...

Не стямившись, Володька без духу пустивсь навтьоки. Біг без огляду, без упину й до того знесилився, що здавалось от-от упаде. В горлі пересохло, в очах миготіло, але кожна тінь з новою силою штовхала.

Вже й не памятав, як перебіг у кімнату до Митьки. Знесилений упав на ліжко. Не міг оддихатись, млосно. Єдина думка снувала: „краще з голоду вмерти, ніж такі страхи переживати". Він і зараз не певен, що хтонебудь не прибіжить слідом.

З острахом зиркнув у вікно.

Там веселий ішов Митька.

— Що, не загубив?

— Не загубив якось! — дивуючись собі, вийняв Володька з пазухи пуделко.

— Будем жити! — весело зайшовся Митька. — Чого ти, дурний, так довго тікав, я ніяк не міг тебе догнати?

— Еге! А якби зловили?

— Таж за тобою ніхто не біг. Вони мене ловили.

— Ну, та й що?

— Ну, зловили та й пустили. Я-ж нічого не брав.

— А ти не злякавсь?

— Хе, чого мені лякатись? Я, брат блатной.

Перед Митьковою мужністю й Володьці стало якось спокійніше. Він обтер рукавом піт, напився води й разом із Митькою почав милуватись перснем.

Той втішно виблискував проти сонця зеленим камінчиком.

Вирішили до завтра заховати під дошку в підлозі. Але через пять хвилин виймали, — боялись, що пацюки його десь затягнуть. Переховали вдруге, потім втретє, вчетверте. І так аж до вечора.

Увечері поклали пуделко під подушку, а самі лягли на ній спати. Заснути не могли. Радість хвилювала. Володька був горлий з того, що лежить з таким героєм, як Митька.

— А що таке „блатной"? — запитав він.

— Блатной? Це, брат, фармазонщик, спеціяліст, — що захоче — те й дістане. От як ми з тобою сьогодні.

Володька аж загігікав від утіхи, що його Митька так високо цінував, — а той продовжував:

— От мій дядько блаток, так блаток... Оце я понімаю...

І Митька аж за північ оповідав про злодійські вчинки свого дядька.

Вранці-ж обидва йшли до знайомого Митьковому дядькові зробити „шурум-бурум" з перснем.

Аж і Хведько підбіг. Його вони з тиждень не бачили, але й не згадували.

— Хлопці, куди ви? І я з вами...

— Іди, ти... масол! — презирливо гукнув на нього Митька.

Хведько від несподіванки закамянів.

А коли відійшли, — Володька теж буркнув:

— Ну й правдивий „масол"!

—o—

Не знали злиднів Володька з Митькою, а після персня таки й добре зажирували.

Володька почав побоюватись, що як прийде мати — то йому увірветься розкішне життя.

Навідувавсь кільки разів до кімнати. Вона так само стояла пусткою й ніщо до неї не прибувало.

Тоді вирішив зовсім не ходити. Як прийде мати, — хай його шукає.

Але розкіш почала потроху спадати.

І ось дійшло: на останні купили хліба та й заговіли. Слід було шукати засобів.

Митька розпорядивсь:

— Ти йди попросиш на базарі, а я вже постараюсь...

Чи то Володька мляво просив, чи то селяни поскупішали, — ніхто не дав і крихти. Володька не турбувавсь. Не випросив, то й не випросив. Там уже Митька напевне щось має.

Поспішав до нього.

Раптом: що це? Митьків хазяїн, хазяйка й ще якийсь чоловік тягнуть Митьку вулицею за руки, штовхають у спину, в боки...

— А ти, злодіюко!... Думаєш, що це тобі торішнє борошно? Я тобі справлю сукно! — й хазяїн так геппув Митьку, що той закашлявшись заплакав. Митька заплакав?! — Від нього так зробилось страшно Володьці, що він пустивсь навтікача в бічну вулицю.

Стало все зрозумілим. Це Митька лазив до хазяїна в комору й хотів витягти сукно. А як хазяїн знає про торішнє борошно? А може він що й про нього, Володьку, знає, та й його в міліцію?! — Ух! — аж мороз пройшов. І Володька ще дужче побіг.

(Продовження буде).